

بررسی تأثیر عوامل کالبدی شهری بر توسعه گردشگری مذهبی (مطالعه موردی: شهر شیراز)

دکتر حمید آیتی^{۱*}، فائزه خداکرمی^۲، کامبیز ملایی^۳، آتوسا آفاق پور^۴

^۱ استادیار و عضو هیأت علمی پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاددانشگاهی

^۲ کارشناس ارشد مدیریت گردشگری مذهبی، دانشگاه علم و فرهنگ

^۳ مدیر مرکز تخصصی ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاددانشگاهی

^۴ عضو هیأت علمی گروه معماری و منظر شهری، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاددانشگاهی

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۰

چکیده

برخی از شهرهای کشور مانند مشهد، شیراز و قم، دارای ظرفیت‌های بسیار بالایی برای جذب گردشگران مذهبی هستند و می‌توانند هر ساله سود کلانی از این راه عاید اقتصاد ملی نمایند. شهر شیراز، با کارکردهای متنوع مذهبی، زیارتی، تاریخی و تفریحی از زمینه مناسبی برای توسعه گردشگری مذهبی به‌عنوان یکی از اشکال عمده گردشگری برخوردار است؛ از این رو این مطالعه در نظر دارد به بررسی عوامل کالبدی (عینی - ذهنی) موثر بر توسعه گردشگری مذهبی در شهر ایرانی - اسلامی شیراز بپردازد. برای پرداختن به این مهم، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی و با بهره‌گیری از روش توصیفی - تحلیلی، عوامل کالبدی موثر بر توسعه گردشگری مذهبی در دو دسته عینی (شامل چشم‌انداز مطلوب، قابلیت دسترسی، خدمات و امکانات پشتیبانی و محصوریت) و ذهنی (مشتمل بر احساس آرامش، احساس امنیت، هویت مکان و لذت بصری) دسته‌بندی گردیده و اثرات آن‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که عوامل عینی نسبت به عوامل ذهنی از تأثیرگذاری بیش‌تری بر توسعه گردشگری مذهبی در شهر شیراز برخوردارند. از میان شاخص‌های تعریف شده مربوط به عوامل عینی، قابلیت دسترسی از بیشترین تأثیر برخوردار بوده در حالی که محصوریت شاخص موثری شناخته نشده است. همچنین از میان شاخص‌های تعریف شده مربوط به عوامل ذهنی، دو شاخص آرامش و لذت بصری بیشترین تأثیر را داشته‌اند در حالی که امنیت به‌عنوان شاخصی موثر ردیابی نشده است. در مجموع، مدل مفهومی پژوهش با ضریب تعیین ۰,۷۴۵ مورد تایید قرار گرفت، بدین معنی که عوامل مورد اشاره در مدل توانسته‌اند تا حدود ۷۵٪ سطح متغیر وابسته را تبیین نمایند.

واژگان کلیدی: توسعه گردشگری مذهبی، عوامل کالبدی، قابلیت دسترسی، محصوریت، شهر شیراز.